

14. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A KILENCEDIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. május 6-án, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: James M. READ úr, a menekültügyi főbiztos helyettese

Az UNHCR Központ személyzetének további tagjai: W. A. PINEGAR úr, Dr. P. WEIS,
S. WRIGHT úr

Egyesült Nemzetek – REHLING úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – CORDT-MÖLLER úr

Önkéntes szervezetek

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság – REGAN kisasszony

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság/Egyesült HIAS – ELFENBEIN úr

Testvéri Szolgálat Bizottság – HILSENRAD kisasszony

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság – Dr. KAMPSCHOER

Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága – MATHEZ asszony

Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája – HERREN kisasszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – De JAGER kisasszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – WEBER asszony, KUHNER asszony

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – MOSER kisasszony

Vöröskereszt Társaságok Ligája – DUNNING úr, Dr. HANTCHEF

Lutheránus Világszövetség – ANDERSON úr

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – St. JOHN úr, NORTON kisasszony

Unitárius Szolgálat Bizottsága – MATTHEY asszony

Egyesült HIAS [Szolgálat] – SPANIEN úr
Egyesült Államok Menekült Programja – NICHOL úr
YMCA Világszövetség – MOYSE úr
Egyházak Világtanácsa – Dr. CHANDLER
ORT Világunió – SCHWEITZER úr
Egyetemi Világszolgálat – IOVENKO úr

READ úr, a főbiztos helyettese elnökölt, és nyitotta meg az értekezletet. Először a jugoszláviai helyzetre utalt, ahol azoknak a menekülteknek a többsége, akik szállodákban és vendégházakban laktak, a turistaszezon elején el lett szállítva zsúfolt és sokkal kevésbé kényelmes tábori szállásokra. Ez az elszállítás, noha tökéletesen érthető okokból és a hatóságok jóval korábbi jelzése után történt, természetesen hatással volt a menekültek hangulatára, és bonyolította a regisztrációs eljárást. Másrészt azok a nehézségek, amelyek a Jugoszláviában lévő menekültek tengerentúlra szállítása kapcsán merültek fel, ahhoz a gondolathoz vezettek, hogy ideiglenesen szomszédos országokba szállítsák el őket. Örömmel számolhat be arról, hogy az osztrák kormány megértően fogadta ezt a javaslatot, és azt a nagylelkű és bátor döntést hozta, hogy 3000 menekültet átvesz Jugoszláviától ideiglenes jelleggel. Úgy hiszi, hogy ez a lépés nem veszélyezteti a már Ausztriában lévő menekültek kivándorlási kilátásait, és azt reméli, hogy a jelenlegi elszállítás hamarosan végbemegy. Eközben kanadai és belga kivándorlási missziók dolgoznak Jugoszláviában.

CORDT-MÖLLER úr (ICEM) kifejtette, hogy az utolsó összesítés szerint 134 621-en érkeztek Ausztriába, de a beáramlás mostanra csekély szivárgássá vált, csupán 110 személyt jelentve az utóbbi 4 hét során. Mostanra mintegy 35 000-en maradtak Ausztriában. Az utóbbi értekezlet óta 580 menekültet válogattak ki a Dominikai Köztársaságba való kivándorlásra, mely országnak a kormánya maga intézkedett a menekültek elszállításáról az UNHCR és az ICEM részvétele nélkül. Az Egyesült Államokba szállítás körülbelül havi 150 fős ütemben folytatódik. Az elszállítás Latin-Amerika irányában lassan növekszik, és az eltávozók száma elérte az 1860-as összlétszámot, míg további 2000 most van folyamatban.

A más európai országokból tengerentúli célpontokra való elszállítás szintén folyamatban van. A Migrációs Bizottság főként a magyar menekültek Olaszországból való elszállítására összpontosította erőfeszítéseit: 3100 menekültet fogadtak be Olaszországba ideiglenes jelleggel, ebből 1300 kapott vízumot, és 578 utazott el.

Mostanig hozzávetőlegesen 2000 menekült hagyta el Jugoszláviát. Kanadai válogató küldöttség dolgozik az országban, és Ausztrália felajánlotta, hogy átvesz 2000 főt.

Mindazonáltal jelenleg a biztos felajánlások száma összesen mindössze 7000, és figyelembe véve a remények szerint Ausztriába szállítandó 5000 főt, hozzávetőlegesen 4000 menekült marad még Jugoszláviában, akiknek a kivándorlására jelenleg nincs kilátás. A kérdés meglehetősen sürgős, mivel a menekülteknek nem kellene még egy telet Jugoszláviában tölteniük, továbbá a Jugoszláviában lévő menekültek megsegítésére rendelkezésre álló pénzalapok egy része csak ebben az évben vehető igénybe. Ennélfogva az önkéntes szervezetek együttműködésére az egyéni támogatások megszerzéséhez nagyobb szükség van, mint valaha.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) beszámolt arról, hogy a Liga Végrehajtó Bizottsága nemrégiben megvizsgálta a Magyarországról jött menekültek kérdését. Azt határozták el, hogy június 30. után az Osztrák Vöröskereszt lesz az irányító ügynökség Ausztriában, amennyiben szükséges, a Liga támogatásával személyzet, pénzalapok és ellátmányok tekintetében. Ez összhangban lesz a Jugoszláviai helyzettel, ahol mindig a Jugoszláv Vöröskereszt volt az irányító ügynökség. A Vöröskereszt által fenntartott osztrák táborokban lakó menekültek száma 18 000, és van továbbá 2500 fő a kormányzat által irányított táborokban.

A Vöröskereszt Társaságok Ligája Jugoszláviában mintegy 50 000 dollárt költ havonta élelmezésre, és legalább június 30-ig, de talán tovább is van elegendő ellátmánya a folytatáshoz. Az 5000 menekült Jugoszláviából Ausztriába tervezett szállítása bizonyos átszervezést von maga után. Kifejezte nagyrabecsülését az Országos Katolikus Jóléti Konferencia felé olaszországi készleteinek a rendelkezésre bocsátásáért.

St. JOHN úr kérdésre válaszolva Dunning úr elmondta, hogy a Liga nem tapasztalt nehézséget a készletek szétosztásánál, és legutóbb 20 motoros járművet juttatott az ellátmányok szállításához. Vannak raktárak Belgrádban és Zágrábban is.

CHANDLER úr (Egyházak Világtanácsa) megemlítette, hogy a Világtanács egyik Jugoszláviában dolgozó jóléti tisztviselőjének beszámolója szerint az egyes táborok között a gondozásban és a menekültek hangulatában jelentős színvonalkülönbségek mutatkoznak. Úgy tűnik, hogy a szállítás elégtelensége miatt az élelemszállítványok kevésnek bizonyulnak. Ráadásul, annak ellenére, hogy szükség van a szociális munkára, a szociális tisztviselők nehézségekről számolnak be saját munkájuk lehetőségeit illetően, és hajlanak arra, hogy helyette a kivándorlási tisztviselő munkáját végezzék. A hely és a megfelelő berendezések hiánya nagyon nehezíti teszi a szervezetek munkatársainak feladataik végrehajtását.

DUNNING úr válaszában elmondta, hogy az élelmezési színvonal Ausztriában és Jugoszláviában feltételezhetően megegyezik, de az nagyon is lehetséges, hogy a szállítási

nehézségek különbségeket eredményeztek. Arra kérte az ügynökségeket, hogy adják meg a Ligának azoknak a táboroknak a neveit, amelyekben hiányosságokat tapasztaltak. A Liga arról is meg van győződve, hogy szükségletek mutatkoznak a szociális szolgálatok terén, és minden tőle telhetőt megtesz, hogy megvizsgálja az oktatási és szabadidős felszerelések biztosításának ügyét.

St. JOHN úr felhívta a figyelmet azokra a nehézségekre, amelyeket az ő szervezetük, de kétségkívül a többi szervezet is tapasztal, amikor munkatársaiknak belépő vízumot igényelnek Jugoszláviába. Ugyanakkor a hatóságok segítséget kérnek a menekültek elszállításához.

READ úr elmondta, hogy a Főbiztos Hivatala jól érti a nehézségeket, és mindent, amit tud, megtesz, hogy elmagyarázza a jugoszláv hatóságoknak, hogy szükség van a szervezetek személyzetére Jugoszláviában, és hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a szervezetek munkatársai gyorsan vízumhoz jussanak.

MATHEZ asszony (Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága) elmondta, hogy a Nemzetközi Bizottság által létrehozott kartonnyilvántartás mostanra, az Egyesült Királyságból várt bizonyos számú kártya kivételével, majdnem teljes lett. A nyilvántartás most minden befogadó országot figyelembe véve mintegy 200 000 kártyát tartalmaz, és a Bizottság körülbelül napi száz megkereséssel tud foglalkozni, érdemi információt adva.

READ úr ekkor felkérte Dr. WEIS-t, hogy vázolja az UNHCR jogi tanácsadói legutóbbi értekezletének munkáját.

Dr. WEIS beszámolt arról, hogy a több napon át tartó értekezleten részt vettek a főbiztos legtöbb fiókirodájának jogi szakemberei. Az értekezletek azt a célt szolgálták, hogy információkat szerezzenek és eszmecesterét folytassanak a főbiztos jogvédő funkcióját érintő kiemelkedően fontos jogi kérdésekről. A megvitatott fő pontok a következők voltak:

1. A munkához való jog

Ez a kérdés, amelyben az Egyezmény 17–19. cikkelyei¹³⁸ az irányadók, nyilvánvalóan rendkívül fontos a menekültek számára. Az Egyezményben részt vevő számos állam fenntartásokkal élt ezekkel a cikkelyekkel kapcsolatban, de a kedvező gazdasági körülményeknek köszönhetően a helyzet a legtöbb országban kielégítőnek tekinthető; a menekültek fokozatosan az egyes országok állampolgáraival azonos jogot kapnak a munkára.

¹³⁸ A Menekültek Helyzetére Vonatkozó Egyezmény („Elfogadta 1951. július 28-án az Egyesült Nemzetek meghatalmazottainak a menekültek és hontalan személyek helyzetéről a Közgyűlés 1950. december 14-i 429. (V) számú határozata alapján rendezett konferenciája. Hatályba lépett: 1954. április 22-én, összhangban a 43. cikkel.”). Az említett 17–19. cikkelyek a III. Fejezetben (Kereső foglalkozás) szerepelnek, amelynek címei: 17. cikk: Fizetett munkavállalás; 18. cikk: Önálló tevékenység; 19. cikk: Szabadfoglalkozás.

Azokban az országokban léteznek továbbra is nehézségek, amelyekben a munkanélküli állampolgárok száma magas.

2. A kiutasítás [„Refoulement”] és erőszakos repatriálás

Azoknak a menekülteknek a jogi helyzete, akik kiutasítási határozat hatálya alatt vannak, de a határozatot nem tudják végrehajtani, gyakran nem kielégítő, mivel ezek a menekültek nem tudnak kihasználni egyetlen olyan jogot sem, amelyet az Egyezmény az országban jogszerűen tartózkodó menekültek számára biztosít. Ugyanez állapítható meg azokról a menekültekről, akik elhagyták elsődleges befogadási államukat, hogy másikba [másodlagos befogadás] menjenek, ahol engedélyt kapnak ugyan arra, hogy ott maradjanak, de nem tekintik őket jogszerűen ott tartózkodóknak.

3. Az állampolgárság megszerzése

Az illetékek kérdése gyakran akadályozza, hogy a menekültek kérvényezzék az állampolgárság megszerzését. UNREF-projektet terjesztettek elő annak érdekében, hogy segítsenek a külföldi menekülteknek az állampolgárság megszerzéséhez Ausztriában szükséges illetékek kifizetésében.

4. A menekült státus megadása

Az Egyezményben és a Főbiztosi Hivatal Alapszabályában lefektetett meghatározások értelmezése az egyik legfontosabb kérdés, mivel a menekültek jogai nyilvánvalóan függenek a menekültstátus ezen kritériumok szerinti elismerésétől. Külön említést tettek ezzel összefüggésben a családegyesítés elvéről és a kizárási cikkelyek értelmezéséről (bűnözők és kollaboránsok).¹³⁹

5. Utazási lehetőségek

Előrehaladást sikerült elérni a menekültek utazási lehetőségei terén, különösen a menekültek vízumkövetelmények alóli mentesítése által. Ilyen értelmű megállapodás jött létre a Benelux-csoport államainak vonatkozásában, valamint újabban Franciaország és a Benelux-államok között. Németország egyoldalúan beleegyezett, hogy az utazási dokumentumokkal rendelkező menekülteket mentesíti a belépővízum alól. Ez fontos kérdés azon menekültek számára, akiknek utazniuk kell. A vízum megszerzése gyakran hosszú időt vesz igénybe és az illetékek jelentősek. Remélhetőleg további előrehaladásra kerül sor ezen a téren.

¹³⁹ Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (General Assembly Resolution 428 (V) of 14 December 1950). Chapter II: Functions of the High Commissioner, 7. Provided that the competence of the High Commissioner as defined in paragraph 6 above shall not extend to a person: (d) In respect of whom there are serious reasons for considering that he has committed a crime covered by the provisions of treaties of extradition or a crime mentioned in article VI of the London Charter of the International Military Tribunal [crimes against peace, war crimes, crimes against humanity] or by the provisions of article 14, paragraph 2, of the Universal Declaration of Human Rights (UN General Assembly Resolution 217 A (III) of 10 December 1948.).

6. Kísérő nélküli fiatalok

A Magyarországról menekültek közt lévő kísérő nélküli fiatalok jogi gyámságának kérdése nehéz problémát jelent különösen a kivándorlásra vonatkozó engedély megadása kapcsán. A fiatal menekültek tartózkodási országában most követett eljárásokat szintén megvitatták a konferencián.

7. A jogcímek

Problémák vannak a menekültek társadalombiztosításra és nyugdíjra vonatkozó szerzett jogaival, háborús kártalanítással, vagyon államosításával és az üldözés miatti kártérítéssel kapcsolatos igényeire vonatkozóan. A fiókirodák figyelmet fordítanak mindezekre a problémákra.

8. Jogi segítségnyújtás

Megkülönböztetést kell tenni egyfelől a Főbiztos Hivatalának funkciói közé tartozó és bizonyos értelemben a külföldön lévő állampolgárok számára biztosított konzuli szolgálattal összehasonlítható jogi védelem, valamint a jogi segítségnyújtás között, mely utóbbi szakszerű jogi tanácsadás és képviselő megadását jelenti menekült egyének számára, melynek nyújtására a Főbiztos Hivatala nincs felhatalmazva. A menekültek jogai biztosításához a legnagyobb szüksége van jogi tanácsra, és általában nincs abban a helyzetben, hogy az ügyvédi és a bírósági költségeket megfizesse. Az IRO által biztosított kiterjedt szolgáltatások megszűnése óta ezt a szükségletet Görögországban és Olaszországban a Vöröskereszt égisze alatt nyújtott ingyenes jogi szolgálattal töltötték be, míg Németországban és Ausztriában az önkéntes szervezetek jogtanácsosai szolgáltatást időnként a menekültek rendelkezésére bocsátották. Úgy tűnik azonban, hogy a mindezekben az országokban mutatkozó pénzügyi nyomás miatt szükséges ezeknek a szolgáltatásoknak a megerősítése. Főként Németországban és Ausztriában a nemzetközi önkéntes szervezetek kénytelenek voltak csökkenteni jogi személyzetüket, és a helyi szervezetek nem tudták teljesen betölteni az így keletkezett rést. A főbiztos nagyon reméli, hogy lehet módot találni a jogi segítségnyújtás kiterjesztésére.

READ úr nagy megbecsüléssel szólt az önkéntes szervezetek által a jogi tanácsadás terén a múltban végzett munkáról. Tény, hogy egy menekültet megfoszthat a kivándorlás vagy a teljes beilleszkedés lehetőségétől, ha hiányzik az ilyen tanács vagy segítség. A projektet be kell nyújtani az UNREF Végrehajtó Bizottság következő ülésére, hogy jogi tanácsadó szolgálatot hozzanak létre Ausztria négy legfontosabb városában, mely műveletet egy jól megalapozott helyi szervezettel kívánják végrehajtani. Ez a szolgáltatás a főbiztos mandátuma alá tartozó menekültek számára lenne elérhető, akiknek az ügyét a fiókiroda vagy

meghatalmazott önkéntes szervezet terjeszteni elő. A projekt jelenleg kisméretű, de, amennyiben beválik, modellként szolgálhat hasonló projektekhez.

PINEGAR úr azt reméli, hogy a szervezetek komolyan törődni fognak a jogi segítségnyújtás kérdésével és annak jelentőségével a menekültek jövője szempontjából, és megfontolják, hogy nem lehetséges-e helyreállítani bizonyos korábban nyújtott szolgáltatásokat. Hamarosan készíteni fog egy áttekintést erről a szervezetek központjai számára.

WRIGHT úr felvázolta azokat az intézkedéseket, amelyeket a Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek május 26-án nyíló konferenciájának a népszerűsítése érdekében tettek. A lehető legtöbb fontos országos napilapot képviselő nemzetközileg ismert újságírók csoportját meghívták, hogy vegyenek részt a konferencián, majd ezt követően látogassanak el a helyszínre, és saját szemükkel lássák a problémákat és a megoldást célzó akciókat. Ez egy fontos lehetőség, hogy újraélesszék a menekültprobléma iránti érdeklődést, amely megcsappant a magyar menekültek által keltett kezdeti rokonszenv és lelkesedés első hulláma után. Az önkéntes szervezetek fiókirodáinak teljes együttműködése a terv sikerében lényegi jelentőséggel bír.

Megállapodtak, hogy a Bizottság május 21-én, kedden, délután 3-kor újra összeül.

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the ninth meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 6 May 1957, HCR/SVA/SR.9, restricted (1957. május 10.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 2 (11 January 1957 – 11 November 1957).